

Rektor

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

**Promemorian Förebyggande och behandling av spelmissbruk (Ert dnr
S2015/06746/FST)**

Karolinska Institutet har anmodats att lämna yttrande över departementspromemorian Förebyggande och behandling av spelmissbruk, Ds 2015:48. Bifogat yttrande har utarbetats av docent Clara Hellner Gumpert, verksamhetschef vid Centrum för psykiatriforskning (CPF) i samverkan med ett tiotal medarbetare vid CPF som arbetar med spelfrågor.

Karolinska Institutet överlämnar härmed forskargruppens yttrande.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Anders Hamsten i närvaro av universitetsdirektör Per Bengtsson, efter föredragning av Erik Forsse. Närvarande därutöver var bitr. universitetsdirektör Marie Tell och Medicinska föreningens ordförande Frida Hellström.

Anders Hamsten

Erik Forsse

bilaga

Synpunkter på promemorian "Förebyggande och behandling av spelmissbruk" (Ds 2015:48)

Promemorian är välskriven och bakgrundsdelens ger en bra introduktion till spel och spelmissbruk. Den ger också en god överblick över de olika utmaningar som spel om pengar innebär för det svenska samhället. Karolinska Institutet delar i stort den bild som ges och anser att de viktigaste frågorna är belysta på ett adekvat sätt.

Som promemorian anger präglas spelområdet av delvis konkurrerande och motstridiga intressen. Då frågan om spelmarknadens reglering är föremål för en annan statlig utredning ges i detta remissvar inga synpunkter på sådana frågor.

Promemorian berör tre områden; förebyggande arbete, stöd och behandling samt ökad kunskap.

Förebyggande arbete

KI stöder förslaget att kommuner, länsstyrelser och statliga myndigheter ska få ett tydligt ansvar för att också inkludera problemspelande/spelmissbruk i sitt arbete med beroendefrågorna. Som anges är problemen med spel om pengar i befolkningen redan idag relativt omfattande. Nya och snabbare spelformer har utvecklats under senare år, marknadsföringen är massiv och genom teknikutvecklingen ökar exponeringen för både reklam och spelalternativ. Sannolikt har vi ännu inte sett hela konsekvensen av denna utveckling och det är fullt rimligt att problemspelande snarast blir en tydlig del av arbetet med beroendetillstånden inom alla berörda verksamheter. Detta ökar också medborgarnas möjligheter att ställa krav och få hjälp.

Förebyggande arbete, inte minst när det riktar sig mot barn och ungdomar, är dock komplicerat. En nyligen publicerad utvärdering från SBU har visat att det är svårt att se effekter av förebyggande arbete mot alkohol, droger och spel hos barn och unga¹. Skolan kan sannolikt inte heller klara att hantera specifika program för flera olika riskbeteenden i sitt förebyggande arbete. Universella program som riktar sig mot spel om pengar kan därmed inte självklart förväntas påverka rekryteringen av nya spelare. Det kan i sammanhanget vara värt att nämna att spel om pengar är ett helt nytt område i skolans värld, och kunskapen om området är begränsad.

Förslaget att Folkhälsomyndigheten särskilt ska uppmärksamma och sprida kunskap om hur man kan motverka att barn och unga börjar spela om pengar bör därför också innefatta en värdering och prioritering angående vilka insatser som kan förväntas ge konkreta effekter. Denna fråga bör också vara en del i forskning och uppföljning.

Stöd och behandling

KI stöder vidare förslaget att utbudet av stöd och behandling bör öka. Detta är i huvudsak en fråga för kommuner och landsting, men universitetet kan här bidra i form av utbildning av personer som ska medverka i/bedriva vård, samt forskning och utvärdering om nya behandlingsmetoder och deras effekter. Vid Karolinska Institutet pågår redan idag forskning

---

¹ SBU: Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU). SBU-rapport nr. 243, ISBN 978-91-85413-4.

om spel och spelmissbruk, och den aktuella forskargruppen vid Centrum för psykiatriforskning anordnar kurser och medverkar regelbundet i undervisning. Denna erfarenhet kan tas till vara i framtida utbildningssatsningar.

Centrum för psykiatriforskning (en centrumbildning som drivs gemensamt av Karolinska Institutet och Stockholms läns landsting) ansvarar också för den i promemorian omnämnda Stödlinjen för spelare och anhöriga. Ett förslag som förs fram är att låta Stödlinjen organisera en nationell tjänst för stöd och behandling via internet och telefon. Innan en sådan intervention implementeras fullt ut bör den i så fall utvärderas vetenskapligt.

Idag finns en nationell plattform för internetbaserat stöd och behandling (SOB). Denna har (ännu) inte kapacitet att hantera sådan utvärdering och/eller forskning som avser oprövade interventioner. Karolinska Institutet ställer sig därför positivt till att Stödlinjen får ett sådant uppdrag, då denna drivs i en verksamhet med aktiv forskning och utveckling.

Av samma skäl stöder Karolinska Institutet förslaget att insatser som riktar sig mot problemspelande/spelmissbruk ska följas genom öppna jämförelser och kvalitetsindikatorer. Det finns dock en motsättning mellan å ena sidan förslaget att insatser mot spel ska dokumenteras och kvalitetssäkras, och å andra sidan förslaget att behandlingar ska kunna ges anonymt. Båda förslagen är viktiga men man behöver i så fall ta ställning till hur anonyma insatser ska kunna implementeras och utvärderas.

Ökad kunskap

Karolinska Institutet delar analysen om behovet av ökad kunskap, och stöder förslagen om stöd till sådan kunskapsspridning.

Promemorian påpekar att det finns behov av att samordna forskning om spel om pengar med forskning som rör det övriga ANDT-området, och att Forte bör få ett sådant ansvar. Vidare anges att Svenska Spels forskningsfinansiering möjligen bör överföras till samma finansjär.

Karolinska Institutet stöder principen att forskningsfinansiering ska vara helt oberoende och transparent. Att samordna spel frågorna med övrig ANDT-forskning kan därför vara ett steg i rätt riktning, men det förutsätter också att det finns resurser att långsiktigt och uthålligt stödja svensk forskning om spelproblem. Det är också viktigt att det hos finansierarna finns specifik kompetens att värdera forskning om spel och dess bredare betydelse, eftersom området delvis skiljer sig från övrig beroendeforskning. Slutligen är det viktigt att man inte väljer bort grundforskning till förmån för enbart tillämpade studier (se nedan). Önskvärt är s.k. translationella forskningsmiljöer där det bedrivs både grund- och tillämpad forskning.

Karolinska Institutets uppgift är att förbättra människors hälsa. Vi anser att det mot bakgrund av de stora belopp som omsätts på spelmarknaden, och de risker som spel om pengar medför för folkhälsan är rimligt att samtliga spelaktörer väsentligen bidrar till att finansiera kunskapsutvecklingen på området. Förslaget att data från spelbranschen ska göras tillgänglig för forskning är också angeläget.

Forskning om spel och spelberoende i Sverige sker i ganska begränsad omfattning. Det pågår framför allt behandlingsstudier (en del av dem gäller just internetförmedlade insatser och/eller insatser till anhöriga), och en del genetiska studier. Den prekliniska forskningen är relativt utvecklad jämfört med hur det ser ut i andra länder, och även sådan forskning som är experimentell eller som använder sig av till exempel hjärnabbildning är sällsynt.

Finansieringen från de statliga forskningsråden har bestått av tillfälliga satsningar särskilt riktade mot spel. Därutöver finansierar Folkhälsomyndigheten flera studier (bland annat SweLogs), och utöver detta är Svenska Spel en viktig finansiär av svensk spelforskning. Svenska Spel samlar också de som har fått forskningsmedel till årliga konferenser, vilket bidrar till att skapa nätverk inom området.

I texten nämns flera områden som bör bli föremål för forskning, bland annat förebyggande åtgärder, spelansvarsåtgärder, forskning om behandling. Det är i sammanhanget viktigt att påpeka att forskning om spelmissbruk inte bara har betydelse för spelproblem i sig, utan också kan förväntas generera kunskap som får betydelse för närliggande forskningsområden, som till exempel beroendeforskning. Inom internationell forskning används spelberoende som grundläggande modell för att förstå hur hjärnan utvecklar beroende utan att man tillför substanser. Forskningen om spelberoende har därmed också relevans för forskning *både* om substansberoenden och om andra problembeteenden (det som i forskningssammanhang ibland omnämns som "behavioral addictions"). Det kan gälla till exempel hetsätning, självskadebeteende, eller sexmissbruk.

Det anges (sid 79) att det idag råder ett oklart kunskapsläge om andra beteendemässiga beroenden. Av detta skäl vill man inte särskilt reglera ansvar för stöd och behandling vid till exempel datorspelsproblem. Detta är sannolikt en rimlig slutsats, men på FoU-sidan behöver man inte hålla en sådan tydlig gräns. Många av de som ringer till Stödlinjen idag önskar hjälp med överdrivet datorspelande, framför allt föräldrar till ungdomar som spelar för mycket. Kunskapen om hur exponering för datorspel kan påverka benägenheten att senare utveckla spel om pengar är otillräcklig. Det är angeläget att det går att inkorporera båda dessa områden i forskning om spel, men idag är det mycket svårt att få forskningsmedel för sådana studier då finansieringen oftast är begränsad till att studera spel om pengar. Ungdomsstudier riskerar därmed att bli eftersatta.

